

Samenvatting van de onderzoeken rond vergroting van financieel inzicht bij leerlingen van 8 tot 18 jaar

Om inzicht te krijgen in de wijze waarop in het Nederlandse onderwijs aan leerlingen tussen de 8 en 18 jaar aandacht wordt besteed aan vergroting van financieel inzicht heeft SLO de afgelopen periode, op verzoek van CentiQ een drietal onderzoeken uitgevoerd:

1. **‘Witte vlekken onderzoek’**. In dit onderzoek is gekeken welke kerndoelen (van het primair en speciaal onderwijs) en eindtermen (van het voortgezet (speciaal) onderwijs) bijdragen aan het vergroten van het financieel inzicht van leerlingen in de genoemde leeftijdscategorie. Het ministerie van OCW stelt deze kerndoelen en eindtermen formeel vast. Zij vormen de basis waarop het primaire, speciaal en voortgezet (speciaal) onderwijs inhoudelijk moet worden ingericht. Op basis van dit onderzoek is vastgesteld van welke vakken verwacht mag worden dat zij de relatief grootste bijdragen leveren aan het vergroten van het financiële inzicht.

2. **Methodescreening**. De in de kerndoelen en eindtermen omschreven onderwerpen worden doorgaans door educatieve uitgeverijen als lesmateriaal omgezet in zogenaamde (les)methoden. Deze methoden zijn de voornaamste hulpmiddelen voor docenten. In de methodescreening is onderzoek gedaan naar het voorkomen van begrippen welke verondersteld worden een bijdrage te leveren aan het vergroten van het financiële inzicht. Tevens worden er in dit onderzoek zowel kwantitatieve als kwalitatieve uitspraken gedaan over de dekking van het materiaal op basis van een door SLO, in samenspraak met CentiQ ontwikkelde, begrippenlijst.

3. **Enquête onder docenten**. 344 docenten uit het primair, speciaal en voortgezet onderwijs zijn bevraagd over de wijze waarop zij financieel inzicht aan de orde stellen. Want de docenten bepalen welke onderwerpen (uit o.a. de methoden) aan de orde gesteld worden. Zij bepalen ook de manier wanneer en op welke wijze een onderwerp daadwerkelijk in de klas aan de orde gesteld wordt. Dit is doorgaans sterk afhankelijk van de wijze waarop docenten omgaan met een methode en het belang dat zij hechten aan een onderwerp.

Het onderzoeksrapport van het eerste onderzoek is gepresenteerd tijdens de partner-bijeenkomst van CentiQ d.d. 15 november 2007. De twee overige onderzoeksrapporten worden gepresenteerd tijdens de partnerbijeenkomst van CentiQ d.d. 19 juni 2008.

1. Witte vlekkenonderzoek

In het 'Onderzoek naar vergroting van financieel inzicht via het onderwijs' is geconstateerd dat het onderwerp 'financieel inzicht', met uitzondering van het primair onderwijs, geen expliciet onderwerp in de kerndoelen of in de eindtermen is. Wel zijn er een aantal kerndoelen en eindtermen geïnventariseerd waarvan verwacht mag worden dat zij een (afzonderlijke) bijdrage leveren aan (onderdelen) van vergroting van het financiële inzicht van leerlingen.

Op basis van de analyse van kerndoelen en eindtermen is door SLO per onderwijssoort een aantal vakken/vakgebieden voorgesteld die een bijdrage moeten kunnen leveren aan vergroting van financieel inzicht van leerlingen:

Onderwijssoort	Vakgebied
Primair onderwijs	Rekenen en wiskunde Oriëntatie op jezelf en de wereld
Speciaal onderwijs	Diverse informatiebronnen, welke integraal over de vakgebieden kunnen worden aangeboden
Onderbouw voortgezet onderwijs	Wiskunde Mens en maatschappij
Vmbo leerjaar 3 en 4 (4 leerwegen)	Maatschappijleer 1 Economie
Tweede fase havo/vwo	Maatschappijleer 1 Economie

2. Methodescreening

De twee meest gebruikte methoden per vakgebied zijn met behulp van de onderwerpen uit de begrippenlijst gescreend. Geconcludeerd moet worden dat in alle vormen van onderwijs voor de leeftijdscategorie 8 tot en met 18 jaar op basis van de gescreende methoden, weinig aandacht besteed wordt aan de verbreding en verdieping van het van financieel inzicht; het omgaan met geld, financiële instanties, financiële producten enz. Dit is een logische uitkomst, als er vanuit wordt gegaan dat de kerndoelen en de eindtermen bepalend zijn voor de inhoud van de methoden.

3. Enquête

Uit de enquête is geconstateerd dat docenten in alle onderwijssoorten de vergroting van financieel inzicht van hun leerlingen over het algemeen belangrijk vinden. Het onderwerp wordt dan ook wel degelijk aangeboden, mits het een onderdeel van de gebruikte methode is. Wordt het onderwerp niet expliciet in de methode aangeboden, dan komt het niet of nauwelijks aanbod. Ook als er (methode) aanvullend materiaal beschikbaar is, is het aanbod nihil. Het niet gebruiken van dit aanvullend materiaal is vooral te wijten aan het niet of onvoldoende aansluiten op het niveau cq. belevingswereld van de doelgroep of het onvoldoende aansluiten op het curriculum cq. de gebruik te methode(n).

Conclusie

De conclusie die op basis van de drie onderzoeken getrokken kan worden, is dat er een zeer beperkte aandacht is voor de vergroting van het financieel inzicht in het onderwijs aan 8 tot 18 jarigen.

De begrippen, die een bijdrage leveren aan financieel inzicht:

- zijn niet expliciet in de formele kerndoelen en/of eindtermen opgenomen;
- kennen een beperkte aandacht in de methoden en/of aanvullend materiaal;
- worden wel van belang geacht door docenten, maar worden incidenteel behandeld.

Wil financieel inzicht van leerlingen van 8 tot 18 jaar structureel aandacht krijgen, dan moet het onderwerp expliciet in de formele kerndoelen/eindtermen worden opgenomen. Op die manier geeft de overheid aan dat het een belangrijk onderwerp is waaraan in het onderwijs aandacht besteed moet worden. Deze manier biedt educatieve uitgeverij de mogelijkheid substantieel aandacht te besteden aan het onderwerp.

Op dit moment is aanvullend lesmateriaal ter vergroting van financieel inzicht van leerlingen gewenst. Met een expliciet genoemde behoefte uit het speciaal onderwijs.